

A DIPEX tároltprogram vezérlésű digitális alközpontok forgalmi vizsgálata*

ÁGOSTHÁZI MARGIT, DR. GOSZTONY GÉZA, SCHULLER J. ATTILA,
SZENTIRMAI FERENCNÉ
BHG Híradástechnikai Vállalat

ÖSSZEFOGLALÁS

A DIPEX a BHG kis kapacitású TPV digitális alközpontcsaládjá. Az egy vagy két időosztásos buszból felépülő kapcsolómező vizsgálata számításokkal, illetve egy SIMULA 67 nyelven írott, CDC 3300-as számítógépen futó utánzóprogram felhasználásával történt. A vezérlőegység hívásfeldolgozó képességének meghatározására egy speciális keretprogram készült, amely magán a vezérlő processzoron, annak szabad idejében fut, vizsgálóhívásokat állít elő, és megfigyeli azokat.

1. Bevezetés

A BHG által gyártott DIPEX-rendszer egy mikroprocesszoros vezérlésű digitális alközpontcsalád, amely legfeljebb 100 mellékállomás kiszolgálására készült. Ebben a tartományban a rendszer különböző célokra használható fel, az egyszerű háziközponttól egészen a legbonyolultabb alközponti elrendezésekig.

A rendszer három fő részből áll: (1) a vezérlőegységből, (2) az időosztásos kapcsolómezőből és (3) a vonalcsatlakozó áramkörökből (1. ábra) [HORV 84].

A forgalmi vizsgálatok a vezérlőegységre és a kapcsolómezőre terjedtek ki. Általánosan érvényes, hogy a telefonközpontok forgalmi kapacitása veszteségi és várakozási szolgáltatási szint paraméterekkel jellemezhető. A DIPEX-rendszerben a kapcsolómező veszteséget, a vezérlőegység várakozást okozhat. A kapcsolómező vizsgálata számításokkal és számítógépes utánzással történt. A vezérlő szoftver vizsgálatára egy speciális utánzóprogram készült, amely magán a vezérlő mikroprocesszoron fut.

2. Kapcsolómező

A kapcsolómezőben a kapcsolások 32 csatornás PCM-buszokon építhetők fel. A bemenetek csoportokba vannak rendezve, utóbbiak a buszok egyikéhez csatlakoznak. A bemenetek különféle típusú forgalomforrásokat képviselnek. Normál kapcsolások céljára minden buszon 30 időrés áll rendelkezésre. Az ugyanahhoz a csoporthoz tartozó két bemenet összekapcsolására két szabad időrés kell legyen az illető csoporthoz tartozó buszon. Ha az összekapcsolandó bemenetek két külön csoporthoz tartoznak, akkor egy-egy szabad időrésre van szükség az érintett buszokon. Követelmény, hogy ezek az időrészek koincidensek legyenek, a kapcsolómező tehát egy térkapcsolót valósít meg. Az egyes bemeneti csoportok/buszok szempontjából „belső” és „külső” forgalomról lehet beszélni.

*A TELECOM '85 konferencián elhangzott előadás bővített változata — Várna/Bulgária, 1985. okt. 17—19.

Beérkezett: 1985. VIII. 7. (#)

ÁGOSTHÁZI MARGIT.

A Budapesti Műszaki Egyetemen 1967-ben okleveles villamosmérnöki, 1972-ben szakmérnöki oklevelet szerzett. 1967 óta dolgozik a BHG Híradástechnikai Vállalatnál.

1970 óta foglalkozik forgalomelméleti kérdésekkel. Fő területe a telefontechnikai vezérlőáramkörök forgalmi kapacitásának vizsgálata.

1975—81 között a BHG üzemi csoportjában, 1981-től a HTE-ben titkár.

2.1. Az egybuszos kapcsolómező

Az egy buszból felépülő kapcsolómező egy egyszerű teljes elérhetőségű csoportot képez, véges számú forgalomforrással és belső forgalommal. Erre a célra három matematikai modellt vizsgáltunk meg. (A) A belső forgalomra vonatkozó közönséges Engset-modell, (B) ennek a modellnek egy módosított változatát, amely figyelembe veszi a hívott foglaltságát [BAZL 73] és (C) az utóbbi modellt, kiegészítve a megismételt híváskísérletek hatásának figyelembevételével. Itt a [HONI 76]-ban használt közelítő számítási módszert alkalmaztuk. Az egy csoporthoz tartozó bemeneteknek feltevés szerint azonos forgalmi jellemzőik vannak.

2.1.1. Az A modell

Poisson-típusú, véges számú forgalomforrást feltételezve, i időrész páry egyidejű foglaltságának valószínűsége könnyen kiszámítható az alábbi stacionárius állapotegyenletekből:

$$P(i) = \frac{\alpha^i}{i!} \prod_{j=0}^{i-1} (M-2j) P(0) \quad (1)$$

ahol

$$P(0) = \left[1 + \sum_{k=1}^N \frac{\alpha^k}{k!} \prod_{i=0}^{k-1} (M-2i) \right]^{-1}$$

N — az időrész párok száma

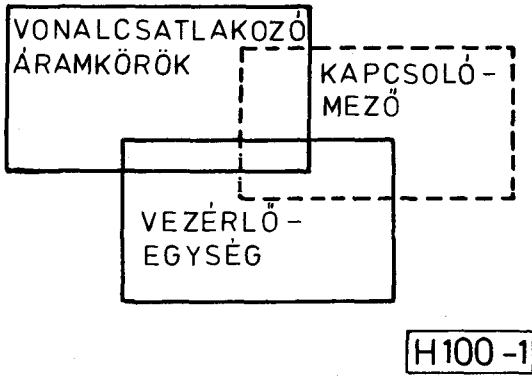
M — a busz bemeneteinek száma

α — egy szabad forgalomforrás kezdeményezett forgalma:

$$\alpha = \frac{a}{1 - (1-B)a}$$

a — a bemenetenkénti felajánlott forgalom

$$B = \frac{\alpha(M-2N)P(N)}{M \frac{a}{2}}$$

1. ábra. A DIPEX rendszer fő részei

amely utóbbi a veszteség valószínűsége (torlódás a kapcsolómezőben).

Ezek a képletek némileg módosított változatai a jól ismert Engset-modellnek, $P(i)$ és B iterációs eljárással határozhatók meg. Ezt a számítást azonban nem kell elvégezni, mert a belső forgalmú Engset-modell egyszerűen átalakítható az eredeti Engset-modellé, behelyettesítve M helyébe $M/2$ -t és α helyébe 2α -t. Ezáltal a fenti összefüggések formálisan egy olyan rendszerre vonatkoznak, amelyben $M/2$ forgalomforrás van egyenként a felajánlott forgalommal, és N teljes elérhetőségű kiszolgálószerv. Az ilyen rendszer forgalmi méretezése a rendelkezésre álló táblázatok és görbésregék segítségével elvégezhető.

2.1.2. A B modell

Tételezzük fel, hogy egy új hívás egyenlő valószínűséggel irányulhat a forgalomforrások akármelyike felé, kivéve természetesen a kezdeményező forgalomforrást. i számú, már fennálló kapcsolást feltételezve a hívott foglaltságának valószínűsége $2i/(M-1)$. A „lost calls cleared” (a torlódott hívások törölődnek) elvet alkalmazva, az új állapotegyenletekből a következő összefüggések vezethetők le:

$$P(i) = \frac{\alpha^i}{i!} \prod_{j=0}^{i-1} (M-2j) \left(1 - \frac{2j}{M-1}\right) P(0), \quad (2)$$

ahol

$$P(0) = \left[1 + \sum_{k=1}^N \frac{\alpha^k}{k!} \prod_{l=0}^{k-1} (M-2l) \left(1 - \frac{2l}{M-1}\right)\right]^{-1}$$

$$\alpha = \frac{a}{2} \frac{1}{1 - (1 - F(a))a}$$

$F(a)$ — a hívás sikertelenségének valószínűsége, amely két kifejezésből áll:

$$F(a) = B(a) + BY(a) = \frac{\alpha(M-2N)P(N)}{M \frac{a}{2}} + \frac{\alpha \sum_{i=1}^N (M-2i) \frac{2i}{M-1} P(i)}{M \frac{a}{2}}. \quad (3)$$

DR. GOSZTONY GÉZA

Fizikusi diplomát és dr. rer. nat. fokozatot az Eötvös Lo-

ránd Tudományegyetemen szerzett 1958-ban ill. 1973-ban. A megismételt telefonhívások forgalmi vizsgálatával kapcsolatos eredményeiért kandidátusi fokozatot kapott 1982-ben. 1963 óta dolgozik a BHG-ban, jelenleg mint a fejlesztés forgalmi méretezési munkáinak irányítója. 1976—1984 között a CCITT II/4 Munkacsoportjának, 1985 óta a II. Tanulmányi Bizottságnak elnöke. Tagja az International Teletraffic Congress állandó nemzetközi tanácsadó testületének. A HTE és az NJSZT tagja.

SCHULLER JÓZSEF ATTILA

1978-ban szerzett matematikai diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Azóta dolgozik a BHG Fejlesztési Intézetében. Az elmúlt években a gyártmányfejlesztéshez kapcsolódó forgalmi méretezési feladatok mellett speciális területként a távközlési rendszerek szolgáltatás használhatóságának matematikai modellezésével és időosztásos kapcsolómezők forgalmi vizsgálataival foglalkozott. Jelenleg a DIPEX alközpontcsalád szoftver fejlesztésében vesz részt.

Itt $B(a)$ a hívástorlódás valószínűsége a kapcsolómező telítettsége miatt, $BY(a)$ pedig a hívott forrás foglaltsága miatti sikertelenség valószínűsége. Ez a modell a [BAZL 73]-ban közölt modellnek egy speciális változata.

A (3) szerinti összetett sikertelenségi valószínűség meglehetősen nagy (1. táblázat).

1. táblázat
A B modellel kiszámított összetett sikertelenségi valószínűség

A bemenetek száma, M	40	60	80	100	120
A híváskísérletek sikertelenségi valószínűsége, F [%]	55,0	33,0	23,7	18,6	15,4
Torlódási valószínűség, B [%]	1				

Az ilyen mértékű sikertelenségi valószínűségek azonban jelentős mértékű hívásismétlést okoznak, aminek a hatása már nem hanyagolható el.

2.1.3. A C modell

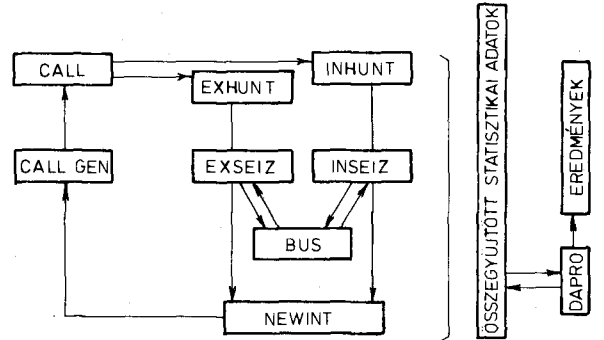
A hívásismétlések figyelembevételére a [HONI 76]-ban leírt közelítő számítási módszert használtuk fel. Ez abból az alapfeltevésekből indul ki, hogy a megismételt híváskísérleteket is tartalmazó új bemeneti folyamat változatlanul Poisson-folyamat marad. Így

SZENTIRMAI FERENCNÉ

1972-ben kezdett dolgozni a BHG-ban programozóként. 1978-ban üzemmérnöki oklevelet szerzett a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán.

Munkaterülete a telefonközpontok forgalmi méretezése kapcsán felmerülő problémák számítógépes utánpótlással történő megoldása.

H100-2

érvényes marad a (3) erre az esetre is, de fiktív megnövelt felajánlott forgalommal, amely az alábbi implicit összefüggésből határozható meg:

$$a^* = a\beta[F(a^*), H(i)] \quad (4)$$

ahol a^* — a bemenetenkénti fiktív felajánlott forgalom,
 a — az eredeti bemenetenkénti felajánlott forgalom (első híváskísérletek) és

$$\beta[F(a^*), H(i)] = 1 + \sum_{j=1}^{\infty} [F(a^*)]^j \prod_{i=1}^j H(i)$$

az ismétlési állandó. $H(i)$ az i -edik sikertelen híváskísérlet utáni ismétlés valószínűsége. $F(a^*)$ ugyanúgy számítható ki, mint $F(a)$ a B modellben, de a helyett egy fiktív a^* -ot kell bevezetni. Mivel (4) szerint a^* implicit alakban van megadva, az egész számítás végül is kétszeres iterációt igényel. Az eredményül kapott $F(a^*)$ -ot használtuk fel a híváskísérletek sikertelenségi valószínűségének becslésére. A torlódási valószínűségek 1% körüli tartományában az eredmények nem bizonyultak érzékenyek $H(i)$ változásaira.

2.2. Kébuszos kapcsolómező

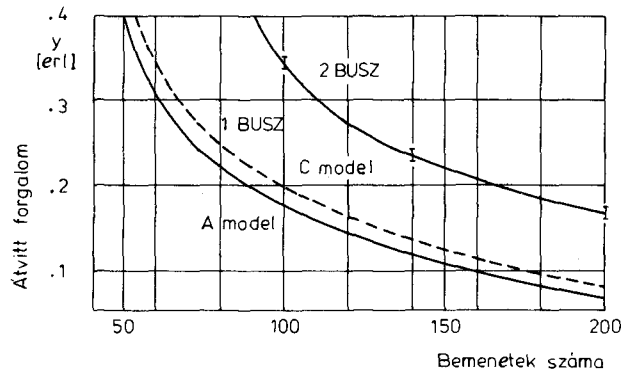
A kébuszos kapcsolómezők vizsgálatára egy általános, SIMULA 67 nyelven írott utánpótlóprogram készült.

2.2.1. Az utánpótlóprogram

Az új híváskísérleteket a PROCESS CLASS CALL-GEN állítja elő. Egy híváskísérlet a buszok valamelyikéhez van rendelve. A két egymást követő híváskísérlet közötti időtartam exponenciális eloszlású. A PROCESS CLASS CALL írja le a híváskísérletek tulajdonságait. A belső és külső hívások szabadút-keresését a CALL CLASS INCALL, illetve a CALL CLASS EXCALL végzi. A CLASS BUS tartalmazza a PCM busz tulajdonságait.

Az utánpótlás folyamán a kívánt számú CALL CLASS INCALL, CALL CLASS EXCALL és CLASS BUS egyidejűleg létezik, a belső és külső hívásokat, illetve buszokat képviselve. A belső és külső hívásokat a PROCEDURE INHUNT és PROCEDURE EXHUNT hajtja végre, az időrések lefoglalását a PROCEDURE INSEIZ és PROCEDURE EXSEIZ végzi. Utóbbi eljárások intézik a tartásidők nyilvántartását és a bontásokat.

2. ábra. Az utánpótlóprogram részeinek együttműködése

H100-3

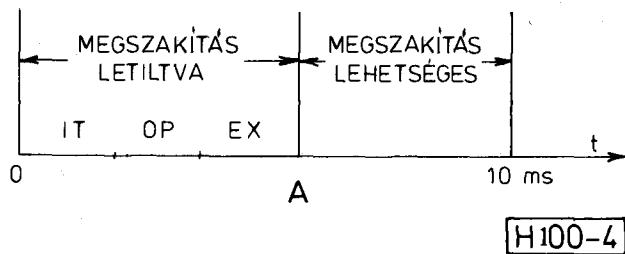
3. ábra. A kapcsolómező forgalmi kapacitása

Mivel feltevésünk szerint a bemenetek Engset-típusú forgalomforrások, ezért hívásintenzitásukat állandóan módosítani kell a szabad források számának megfelelően. Ezt a PROCEDURE NEWINT végzi. A PROCEDURE DAPRO kiértékeli az összegyűjtött adatokat. — Az 2. ábra bemutatja az utánpótlóprogram részei közötti kapcsolatokat. 25 ezer híváskísérlet végrehajtása körülbelül 15 percet igényel.

2.3. Eredmények

A kébuszos kapcsolómező utánpótlással meghatározott forgalmi kapacitását a 3. ábra mutatja, feltüntetve az egybuszos rendszerre vonatkozó eredményeket is. Látható, hogy egy busz mindkét esetben csaknem ugyanakkora forgalmat képes lebonyolítani, tehát a belső torlódásra nincsenek jelentős hatással a másik busz bemenetei felé irányuló hívások. További közelítő és egzakt analitikus modellek vizsgálata folyamatban van, ezekről későbbi időpontban számolunk be.

Az eredmények azt is megmutatták, hogy — legalábbis az egybuszos kapcsolómező kis torlódási valószínűségeinek tartományában — a valószínűségeknél jobb álló, bonyolultabb modell csaknem ugyanazt a forgalmi kapacitást adja, mint a belső forgalmú Engset-modell (azaz a jól ismert Engset-képlet).

4. ábra. Az alapciklus felosztása

3. A vezérlőrendszer

Vezérlőrendszerek forgalmi kapacitását a hardver és a szoftver tulajdonságai együttesen szabják meg.

3.1. A rendszerszoftver felépítése

Az alkalmazott vizsgálati módszer bemutatásához a rendszerszoftver vázlatos ismertetése szükséges.

A rendszer működése 10 ms-os, úgynevezett alapciklusokon alapul. Az alapciklusok felosztását a 4. ábra mutatja. Az alapciklus egy időzítő megszakítással kezdődik, és két fő részre tagolódik: az elsőben a megszakítások le vannak tiltva, a másodikban a rendszer elfogad megszakításokat.

Az első szakaszban prioritásuk sorrendjében a következő programokat hajtja végre a vezérlő: a periodikus hangjelzéseket előállító, úgynevezett IT programokat, a kezelőkészlettől érkező jelzéseket fogadó és feldolgozó OP programokat, és a mellékállomásoktól származó jelzéseket fogadó és feldolgozó EX programokat.

A második szakaszban a hosszú végrehajtási idejű

programok futnak, amelyeknek nem kell szigorúan valós idejű kiszolgálást nyújtaniuk: a kezelőkészletben levő LED-ek működtetése, bontások, vizsgáló-programok stb.

A vizsgáló programrendszer a 4. ábrán A betűvel megjelölt helyen illeszkedik a rendszerbe.

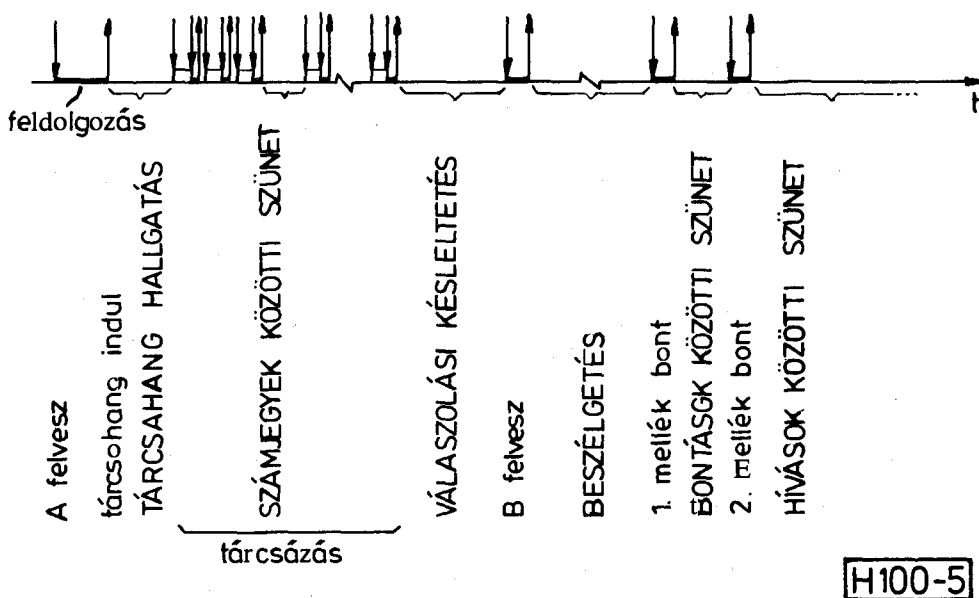
3.2. A forgalmi kapacitás vizsgálatának módszere

A vezérlő szoftver kifejlesztése során szükségessé vált a vezérlőrendszer hívásfeldolgozó kapacitásának vizsgálata. Előzetes becslés és bizonyos mérések azt mutatták, hogy a vezérlőrendszernek elegendő szabad ideje van különböző önvizsgálatok elvégzésére. Ez feltétele annak a speciális utánzási módszernek, amelynek fő jellemzője, hogy maga a vezérlőrendszer vizsgálóhívásokat állít elő, és azokon megfigyeléseket, méréseket végez. A vizsgálóhívások megszakításokat írnak be a scanner megszakítási táblába: ezek helyettesítik a mellékállomások tevékenységét [SOÓS 84]. A következőkben a vizsgálat bizonyos alapelveit, a gyűjtött adatok típusait, a vizsgáló programrendszer hibáinak „kigyomlálására” alkalmazott módszereket és a végrehajtott vizsgálatokat foglaljuk össze.

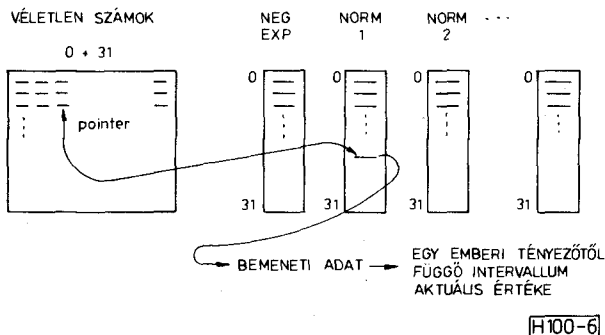
3.2.1. A hívások leképzése

Az 5. ábrán példaképpen egy központon belül maradó, úgynevezett házi hívás idődiagramja látható. A lefelé mutató nyilak jelképezik a vizsgáló programrendszer által előállított jelzéseket. A felfelé mutató nyilak a vezérlő szoftver válaszait jelentik.

Néhány időtartam emberi tényezőktől függ, ilyenek pl. a tárcsahanghallgatás, a számjegyek közötti szünet, a hívott mellékállomás jelentkezési késleltetéseinek időtartama, stb. Ezeknek az eloszlásai mérések-

5. ábra. Egy belső hívás idődiagramja

6. ábra. Egy emberi tényezőtől függő időintervallum megvalósítása

bői ismertek; a vizsgálat céljára 32 elemű diszkrét eloszlásaikat állítottuk elő egy erre a célra kidolgozott speciális módszerrel [CSÁS 84].

A 6. ábrán láthatók egy adott eloszlású, emberi tényezőtől függő időtartam előállításának lépései. A kiindulópont egy 0 és 31 közé eső, kb. 2 ezer darab véletlen számot tartalmazó táblázat. Egy pointer kijelöl ebben egy véletlen számot, amelynek értéke meghatározza a kívánt eloszláslista egy elemét. A kiválasztott elemet meg kell szorozni egy bemeneti adattal, amelyet minden emberi tényezőre, egymástól függetlenül lehet megadni. Ez teszi lehetővé, hogy a megszakításokat tetszés szerint felgyorsíthassuk, vagy lelassíthassuk. Például a beszélgetés tartásidőhöz tartozó bemeneti adatot 1/60-nak definiálva a beszélgetések átlagos hossza 1 másodperc lesz, a tárolt negatív exponenciális eloszlás 60 másodperces átlagos értéke helyett. Ilyen módon a feldolgozási igények rendkívül nagy sűrűségűt, azaz a vezérlőrendszernek az üzemszerűnél sokszorta nagyobb terhelését lehet megvalósítani.

Néhány üzenetpárnak, azaz a hozzájuk tartozó eseményeknek különös fontosságuk van, ezért az üzenetpárok közötti időtartamok ellenőrzés céljából rendszeresen mérendők [GOSZ 80]. Például az „A mellékállomás felvesz” és a „tárcsahang indul” események közötti időintervallum fontos szolgáltatási szint paraméter, amitől elvárható, hogy ne lépjen túl egy adott értéket.

3.2.2. Adatgyűjtés, eredmények

Méréseket minden 10 ms-os alapciklusban végzünk. Az időtartam-mérések pontossága 128 μ s vagy 10 ms lehet. A mért adatokat átmenetileg a RAM memóriában tároljuk. Hogy megbízható adatokat kapjunk, a sztochasztikus szimuláció alábbi módszereit kell alkalmazzuk:

- a megfigyelések megkezdése előtt be kell *melegíteni* a rendszert: ez azt jelenti, hogy először a hívásgenerálás indítandó el, és csak miután megfelelő számú hívás él a rendszerben, akkor kezdhetők a mérések,
- a megfigyelést *több szakaszra* kell felosztani, és a szakaszok mérési eredményeiből átlagokat és konfidencia-határokat számítani,
- egy szakasz *elegendő hosszú* legyen ahhoz, hogy statisztikai egyensúlyi állapot alakulhasson ki. Esetünkben egy teljes mérésorozat 2,5 + 5 óra időtartamú volt, és több ezer hívásra terjedt ki.

Megfelelő előfeldolgozás után az összegyűjtött adatokat hexadecimális alakból decimális alakúvá alakítjuk

át. Mindezt maga a vezérlő processzor végzi offline módon, tehát a mérés-sorozat befejezése után. Az eredmények képernyőn vagy sornymotatón jeleníthetők meg.

Teljességre törekvés nélkül az alábbiakban felsorolunk néhány jellegzetes eredménytípust.

(a) Eseményszámlálók

- kezdeményezett hívások száma
- sikeres hívások száma
- torlódott hívások száma
- hívott foglaltsága miatt sikertelen hívások száma

- 10 ms-os ciklusok száma stb.

(b) Szakasonként gyűjtött időtartamok

- időtáblák feldolgozási időtartama
- munkatáblák feldolgozási időtartama
- mérések teljes időtartama
- egy utánzási szakasz nettó időtartama
- egy utánzási szakasz bruttó időtartama, beleértve a bemelegítési időt
- felajánlott forgalom stb.

(c) Eloszlások

- a hívó jelentkezésétől a tárcsahang megérkezéséig terjedő időtartam
- a mellékállomás bontásától a megfelelő bemeneti pont memóriabeli felszabadításáig terjedő időtartam
- egy 10 ms-os ciklusban mérésre fordított idő
- az összes hívásfeldolgozási feladat elvégzése után megmaradó szabad idő
- a foglalt hívástárak száma
- a bontótáblán található feldolgozási igények száma
- a munkatáblán található feldolgozási igények száma
- a szabad időrések száma stb.

3.2.3. A programozási hibák kiküszöbölése

Mivel a magas szintű programnyelvek hibafelismerő, hibabehatárolást segítő szolgáltatásai nem álltak rendelkezésre, ezért a programozási hibák felismerése és eltávolítása fáradtságos és meglehetősen időigényes feladat volt. Ennek néhány lépése:

- a véletlenszám-generátor ellenőrzése
- az emberi tényezőktől függő eloszlások megvalósulásának ellenőrzése
- a futások reprodukálhatóságának ellenőrzése
- egyetlen hívásból álló futások részletes elemzése
- az eredmények és előzetes becslésük összevetése
- különböző módon mért adatok összevetése.

Utóbbira példa a „mérések teljes időtartama” és az „egy 10 ms-os ciklusban mérésre fordított idő” eloszlásának, illetve az ebből kiszámítható átlagértéknek a ciklusszámmal való megszorításakor kapott értéknek az összehasonlítása. A különféle mérésekből származó adatoktól elvárható, hogy megfelelő mértékben megegyezzenek.

Hasonlóképpen, a híváskeletkezés gyakoriságát megszabó bemeneti adat és a megvalósult felajánlott forgalom jó összhangban kell legyen egymással és a foglalt hívástárak számával.

Ilyen és ehhez hasonló elemzésekkel voltak a programozási hibák felismerhetők, és lépésről lépésre felszámolhatók.

3.3. Forgalmi vizsgálatok

3.3.1. Forgalmi kapacitás

Ez idáig csak belső hívások vizsgálatára került sor. Ebből bizonyos határokig jogosan vonhatók le következtetések egyéb hívástípusokra vonatkozóan is. Nevezetesen azért, mert a vezérlő által hívásfeldolgozásra fordított idő elsősorban az adott időtartam alatt végrehajtandó utasítások számától függ. Ez a szám a feldolgozandó hívások számával arányos, a hívás típusának ilyen tekintetben másodlagos szerepe van.

A normális terhelés mellett végzett vizsgálatokon túl ellenőriztük a rendkívül nagy terhelésű alközpont viselkedését is. A megfigyelések az alábbiakra koncentráltak:

- szolgáltatási szint teljesítmény
- bizonyos memóriaterületek feltöltődése stb.

A forgalmas órai hívásszám (BHCA — Busy Hour Call Attempts) legnagyobb értéke meghaladta a 2200-at. Ez esetben a kapacitás egy részét a mérések kötötték le. Becslés szerint mérések nélkül a vezérlőrendszer a névleges értéknek legkevesebb nyolcszorosát lenne képes megfelelő szinten kiszolgálni.

Fontos megemlíteni, hogy a forgalmi megfigyelések mellett a vizsgáló programrendszer állandóan ellenőrizte a hívásfeldolgozó szoftver helyes működését is.

3.2.2. Egy számítási módszer ellenőrzése

A 2. pontban leírtak szerint az egybuszos kapcsolómező torlódási valószínűségeinek kiszámítására egy Engset-modellt alkalmaztunk. Ezt a közelítést mérési eredményekkel való összehasonlítás útján ellenőriztük. A számítással és méréssel kapott foglalt időrészsám eloszlások tagjai 2%-on belül megegyeztek.

Következtetések

A forgalmi vizsgálatok világosan megmutatták, hogy a DIPEX-rendszer forgalmi kapacitása igen kielégítő, és teljesíti az ezen tartományba tartozó alközpontok iránti követelményeket.

A belső forgalmú Engset-modell a megismételt híváskísérleteket figyelembe véve is jó közelítést ad, és egyszerűen átalakítható az eredeti Engset-modellé, melynek alkalmazásához rendelkezésre állnak a szükséges táblázatok, görbeseregek. Ez általános érdeklődésre számot tartó eredmény (a) a mindennapos forgalmi méretezés és (b) a jövőbeli ISDH alkalmazások szempontjából, hiszen az Engset-formula a tartásidő eloszlásától függetlenül érvényes.

A vezérlő által előállított vizsgálóhívások módszerének az a nagy előnye, hogy a vizsgálat közvetlenül a megvalósított rendszeren, azaz az adott szoftveren történik. Említést érdemel, hogy a forgalom előállításához — beleértve az emberi tényezőket is — nincs szükség független számítógépre, mint más hasonló, eddig végzett vizsgálatok esetében [FONT 71].

IRODALOM

- [BAZL 73] *Bazlen, D.*: „Multi-stage switching systems with both-way connections for internal and external traffic” 18th Report on studies in congestion theory, ISDT, Univ. of Stuttgart, 1973.
- [CSÁS 84] *Császár, Gy.*: „Traffic theory oriented approximation of continuous distributions by discrete ones” Proc. of the 3rd ITC Seminar on Teletraffic Theory, Moscow, June 20—26. 1984. pp. 61—65.
- [FONT 71] *Fontaine, B.*: „Real-time environment simulation” Electr. Comm., Vol. 46, No. 3. 1971.
- [GOSZ 80] *Gosztony, G.—Ágotházi, M.—Rét, M.*: „EDV Simulationsprogramm zur Bestimmung der Verkehrskapazität des Programmsystems von Rechnergesteuerten Vermittlungstellen” 12. Verkehrswissenschaftliche Tage, Dresden, 1980. Section 1.7.
- [HONI 76] *Honi, G.,—Gosztony, G.*: „Some practical problems of the traffic engineering of overloaded telephone networks” Proc. of the 8th Int. Teletraffic Congress, Melbourne, Paper 141/1—8., 1976.
- [HORV 84] *Horváth, I.*: „Small capacity digital private automatic branch exchanges developed in Hungary” 11th Int. Switching Symposium, Florence, Session 43/C Paper 4/1—6. 1984.
- [SOÓS 84] *Soós, F.*: „System software test for PABX exchange DIPEX using the own μ P hardware system” Poster at the 29th Int. Scientific Colloquium, Oct. 29.—Nov. 2. 1984, Ilmenau, GDR.

*Lapunk példányonként megvásárolható
V., Váci utca 10.
V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. szám alatti
hírlapboltokban*